

1673.

1. Beckmann, Joh. Volk: De lubrico aetatis.
- 2^a & 6^a Beckman, Joh. Volk: De poena et jure ebraeorum.
2 Exempl. 1673 & 1737.
- 3^a & 14^a Beckmann, Joh. Volk: De eo, quod justum est circa
adoptionem minoris haereditis. 2 Exempl. 1673 & 1749.
4. Beckmann, Joh. Volk: Ubi fides non servanda.
- 5 Beckmann, Joh. Volk: De eo, quod circa dies
justum est.
6. Beierus, Arosianus: De arcanis partium.
7. Falckner, Johann Christoph: De antiquo et moderno
adoptionum jure et statu.
8. Falckner, Johann Christoph: De re integra.
9. Falckner, Joh. Christophorus: De chirographo
praecipue vero eo, quod per vim extortum esse
dicitur. et l. 2 P. de his, quae vi metusue causa
gesta sunt.

1673.

10. Fulchner, Johann Christoph: *Jura convivorum*

11. Linck, Henricus: *De exoneratione conscientiae*

12^a et 2^a Linck, Henricus: *De subsidio patris*

2 Exempl. 1673 u. 1709.

13. Linck, Henricus: *De anatocismo occasione*

128 p. de usuris illustrato.

14^a et 2^a Linck, Henricus: *Jura finium* 2 Exempl.

1673 u. 1693.

15^a Linck, Henricus: *De usu testamentorum morali,*

civili, canonico et feudali.

16^a et 2^a Linck, Henricus: *De indicatione Romana*

Von Römischer Zinszahl. 2 Exempl. 1673 u. 1709.

178
Handwritten text, mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.

AUSPICE SUMMO NUMINE.
ET
MAGNIFICO ICTORUM ORDINE
PERMITTENTE,

JURA FINIUM

Die

Grantz Rechte /

PRÆSIDE

Viro Nobilissimo & Consultissimo,

D. N. HEINRICO Ginck /

J. U. D. & P. P.

Præceptore suo omni honoris cultu
æternum devenerando,

In

Perillustri propter Salam Academia

Publice Eruditorum Censura

submittit

Johannes Ernestus Hafe /

Neoburgico-Luneburg.

AUTOR.

In Auditorio Ictorum.

J E N Æ,

Literis Samuelis Adolphi Mülleri, Anno 1677.

249

6

1677

1673 14 a

128

17

1673

LIBRARY
UNIVERSITY OF
MICHIGAN

1850

DR. HEINRICH

1850

1850

1850

1850

1850

1850

PRÆFAMEN.

Tatim à primo rerum exordio,
dum ex nihilo æterna Sapiencia
produxit omnia, cuiuslibet suos
præfixit fines & terminos, quos
ultra progredi non liceret. *Ps.*
104. v. 9. Soli poliq; gremium si
intueamur, non sine stupore in hoc tot milleno-
rum millium, imò planè innumerabilium luci-
dorum corporum in vorticibus suis invariata
distantiam admiramur: Imo intra certos an-
nos, menses, dies etiam majora illa Lumina cur-
sum suum absolvere, adeò ut ne latum, quod a-
junt, ungvem extra Cyclos suos evagentur, ex
Astronomorum traditis quis nescit? Matrem
terram si despiciamus, intelligemus & ibi divi-
na virtute in præsentem usq; diem quævis crea-
ta; intra acceptos limites constantissimè consi-
stere. Paucis: In Numero Pondere & Mensura
in vastissima hacce rerum capacitate. Summum
Numen mortalibus omnia stetit, & in his suis fi-
nibus inclusa omnia felicissimè hæcenus perdu-
rarunt.

durarunt. Solus & unus homo pro insatiabili sua habendi cupidine intra fines suos & terminos, quos cœlestis Benignitas ex mera gratia ipsi tribuerat, cum pace ut acquiesceret, à se planè impetrare non potuit. Nec id malum privatos solum eminentiori potestati subiecto, invasit, sed ipsos etiam mundi Dominos & Principes, adeo ut quotiescunque illos cæca cupiditas ultra limites à supremo Principe præstitutos rapiebat, maximum plerumque inciderint discrimen, quemadmodum Veterum fastos evolventi non potest non esse notissimum. De Persis annotat *Polyb. l. 1.* Quod magna ipsorum fuerit quibusdam temporibus potentia, sed quoties transgredi Asiæ terminos ausi fuere, non in Principatus solum, sed etiam in proprii capitis periculum inciderint; Quod ipsum inter cæteros funestissimò suò exemplò Cyrus, Scythas vexaturus, sed à Tomyrinde Regina miserè truncatus, comprobavit. Vid. *Justin. Lib. 1.* Inter privatos rixas etiam cruentas totò die ex confinio oriri similiter illi qui in foro versantur habent compertissimum. Oldendorp. *Class 3. Act. 14. n. 8.* Sed hisce malis, ut remedium quærerent, solliciti admodum fuere L Ltores, quod inter alia *ex l. 5. ff. d. Op. r. Publ. l. 3. ff. eod. l. 2. § l. fin. C. d. Fund. Limitroph. § c.* tum etiam *ex Titulis ff. Fin. regund. § d.*

Et d. Termino mot. ubi materia finium multis
juribus circumscripta & determinata est, liquet.
De hac ipsa verò finium materia eorumve juri-
bus pauca Tibi, *Optime Lector!* pro velitatio-
ne publica in sequentibus capitibus sistam. Fa-
teor minus decenter & congrue minus omnia
inibi deprehendes; De Tua nihilominus huma-
nitate & in judicando dexteritate non despero,
inprimis cum nimiam temporis angustiam exclusus
omnia limatius & politius tractare nequiverim,
quod si feceris, O. L. quantum Tibi debeam, fa-
cile intelligo. Sit autem, *Auspice Deo.*

CAPUT I.

DE

ORIGINE FINIUM ET
DOMINII.

Th. I.

IN Originem finium ut eò feliciter inquiram, operæ pre-
cium duco, ad primævum mortalium statum aliquantò
diligentius ut respiciam, quò primo homini per Divinam
confirmationem universum hoc, in quo vivimus, colla-
tum esse edocemus. Hinc & meritò Dominiorum origi-
nem ad mundi primordia referimus ac gratuitam benignis-
simi Numinis concessionem causam introductæ proprie-
tatis constituimus. Ita enim nos sacræ literæ instrunt.
Gen. 1. vers. 28. Homini condito à Conditore in res inferio-
res attributum esse dominium, hac expressâ formulâ: *Cresci-
te & multiplicamini, & replete terram, & subjicite eam*

A 3

vobis

vobis, & Dominamini piscibus maris & volatilibus Caeli
& universis animalibus, quae moventur super terram,
Hocque Dominium postea orbi per diluvium repurgato
Gen. 9. vers. 1. ita confirmatum fuit: *Timor vester ac
tremor sit super cuncta animalia terrae, supra omnes volu-
cres caeli cum universis, quae moventur super terram.* Unde
videmus Dominium, quod ante Creatori soli in sua creata
competierat, ex indulgentissima ipsius libertate per Ada-
mum hominibus ad imaginem Dei creatis communicatum
esse, ita tamen, ut se illò DEUS non abdicaret, sed retine-
ret superius quoddam & eminentius, à quo illud hominum
dependeat. Vid. Hennig. ad Grot. *L. 2. de Jur. B. & P.*
c. 2. §. 2.

Th. II. Ex his omnibus verò patet, quantum tri-
buendum sit illorum sententiæ, qui jure naturali Dominia
ceepisse dicunt. Quod si enim de jure naturali præceptivo
intelligant, vix cogitant quid loquantur. Nam quod
potestatem sapit, omnino à jure hoc modo considerato dif-
fert. Omne namque jus est regula quædam actionum
humanaarum & objectū juris naturæ sunt actiones honestæ
vel turpes: Dominium verò neque turpitudinem neque
bonitatem moralem continet, imò ne actio quidem est,
quare nec objectum juris naturalis constituit; Quamob-
rem si in Romani juris Corpore legamus, naturali jure do-
minia constituta esse, hoc non aliter quam de permissione
hoc sensu accipere debemus, quod lex naturæ non repugnet
Dominii per gratuitam benignissimi Numinis Divinis cle-
mentiam concessis.

Th. III. Neque melioris est notæ sententia eorum,
qui incunabula Dominiorum jura Gentium assignant, dum
asserunt, quod jure naturali omnia communia fuerint, &
jure Gentium demum sint introductæ dominiorum distin-
ctiones, cui sententiæ non solum jus nostrum Civile cum
multis

multis aliis subscribit, adeo ut Dn. Hahn. *ad Wesenbec. de
acquir. rer. domin. n. 1.* tradat, Dominiorum distinctionem
J. G. introductam esse, non quod per se bona & pulchra es-
set, sed quod conditione & statu hominis tunc exigente ne-
cessaria fuerit ad dissensiones vitandas; Sed & multi Morali-
stæ accedunt. Quare Grot. *de Mar. lib. cap. 5.* quem sequi-
tur Selden. *in Mar. Claus. lib. 1. c. 4.* & Barthol. Medina *ad
Thom. L. 2. artic. 1.* opinantur, præsuppositâ communione
res creatas in proprietatem abiisse pactô quodam aut expres-
so, ut per divisionem aut tacitô, ut per occupationem, ita
quidem, ut simul ac displicuerit communio, nec divisio in-
stituta sit, censeri debeat, inter omnes convenisse, ut quod
quisque occupasset, id proprium haberet, & hanc sententi-
am certô quoque approbat modô Pufendorff. *l. 4. de Jur.
Natur. & G. c. 4. §. 4.* ubi concessionem DEI pro causa im-
mediata domini non agnoscit, sed potius factum aliquod
humanum & pactum vel tacitum vel expressû præsupponit.

Th. IV. Verum quamvis concedamus, quod oc-
cupatio non nisi rei per naturam vacuæ detur, & quod in di-
vino Codice indefinite legamus; hominibus in res & ter-
ram dominium permissum esse, ita ut ad exercitium domini
actualis apprehensio requiratur, id tamen dissentientium
sententiæ neutiquam subvenit, quia hoc, quod originem
dominiorum ad concessionem divinam referimus, intelligi
debet, non tam de dominio actu concessio, quam de jure &
facultate ad dominium acquirendum competente. Deus
namque dedit hominibus potestatem, per occupationem se-
quarumlibet rerum efficiendi dominos, non autem tribuit
dominium in actu absque prævio acquirendi modo. Neque
enim quicquam ab homine sine labore acquiri voluit Con-
ditor, qui panem in sudore faciei parandum præcepit. Qua-
re verius existimamus, nullam unquam communionem,
quam

quam Grotius præsupponit, extitisse, adeoque nec homines opus habuisse ejusmodi pacto divilorio sive expresse sive tacito, prout evincunt textus *Gen. 1. & Gen. 10. Jam dum citati*. Ex quibus elucescit, præter utendi fruendi facultatem quotidianam, etiam rerum creatarum dominium Adamo & per ipsum toti generi humano in prima creatione concessum fuisse.

Th. V. Hinc & Dn. Ziegler. ad *Grot. d. 1.* asseruit, quod vi hujus donationis divinæ Adamus Dominus totius orbis terrarum factus sit, ita quidem, ut non solum à rebus universis alios excluderet, sed & nemo alius, si quis adfuisset, jus occupandi res nondum ab Adamo possessas, & possidendi habere potuisset, adeo ut nec liberi quidem Adami, quamdiu in familia Patris constituti fuerunt, hoc modo exclusi quicquam de dominio eo participarint, nisi quatenus donatione, assignatione aut quacunque concessione, jure velut peculii, ut Romano more cum Illustri Dn. Strauch. *in dissertat. de Imper. Mar. c. 1. th. 9.* loquamur, aliquid ad ipsos ex liberalitate paterna pervenerit. Hoc ipsum tamen rejicit Henniges *c. 1.* qui Adamo plus, quam occupavit, non attribuit, ita ut res sine occupatione in sua libertate permanserint ab omni dominio vacuæ. Quare dubitat, an unquam Adamo in mentem venerit, ut totum orbem possidere vellet, quem, quantus fuerit, ignoravit. Hinc & neminem Adamo injuriam fecisse asserit, si ea, quæ ab ipso tanquam nostro primo parente libertati suæ relicta sunt, occupasset.

Th. VI. Verum quamvis Henniges. concedamus, quod illa ad dominium acquirendum potentialis facultas hominibus indistinctè competierit, ut se potuerint dominos constituere rei à dominio actuali vacuæ, quam ubi semel sibi propriam fecere, non licuit deinde possessori eripere, qui

qui sibi occupatione prælationem moralem dudum quæ-
siverat, quam in rem clarissime faciunt verba *Gen. 1. v. 28.*
signate posita: Subjicite vobis terram &c. quæ sane argu-
unt, terram dominio nondum subjectam, aptam tamen &
habilem ea promissione factam, ut subjici hominibus pos-
set, sicut etiam concludit Horn. *de Civit. l. 2. c. 2. th. 3.* Ta-
men non aliter, nisi mediante Adamo hominibus illa po-
tentialis data facultas, & ab ipso postmodum ad liberos suos
translata est. Divina namque sapientia humano generi
per primum hunc hominem jus illud voluit concessum.
Non quidem negari potest, quod tum temporis universum
genus humanum in hoc uno Adamo fuerit exhibitum,
isque non pro se tantum, sed pro posteritate etiam huma-
na beneficia illa acceperit, eò tamen nequicquam ob-
stante, hoc jus, in ejus persona consistens, ad posteros non
nisi per modum translationis derivandum fuit. Videatur
Bœcler ad Grot. Lib. 2. c. 2. Gebhard. Theodor. Meyer. *in*
Analys. Polit. Aristot. ad Cap. 3. Lib. 2. th. 53. Et hæc do-
minii ratio uti Adamo ante diluvium concessa, ita in No-
acho post diluvium renovata est. Non minus enim eo
tempore DEUS in Noachum jus in res universi hujus con-
tulit; Quare non solum posteritati humanæ autor existit,
ut urbes conderet novas atque juxta divinum mandatum
se in mundo multiplicaret, sed etiam totum orbem tribus
suis filiis quasi hæreditatis jure divisum reliquit. Egregia
planè sunt in hanc rem verba Eusebii *in Chron. Et dividit*
(Noachus) velut heres mundi à Deo constitutus tribus filiis
suis universum mundum sub sortem missum, & unamquam-
que partem juxta sortem singulis distribuit.

Th. VII. Commodissime hæc omnia explicat Dn.
Struv. *in Syntagm. Feudal. c. 1. §. 1. n. 6.* ubi inter alia hæc
habet: *Neq; verò omnino illis consentire possumus, qui nudo*

B

ac li-

ac libero consensu aut pacto hominum ac populorum rerum
divisionem adscribit, inter quos est Barthol. Medina in
Thom. 1. 2. Artic. 1. docens, Jus Gentium & rerum divisio-
nem consensu populorum vel expresso vel tacito, non ex in-
stinctu nature esse. Et Hugo Grot. similiter statuens quod
res in proprietatem ierint pacto quodam, aut expresso ut
per divisionem, aut tacito, ut per occupationem, L. 2. de
jur. Bell. & Pac. c. 2. n. 2. Quibus gemina tradit Selden.
Lib. de Domin. Mar. c. 4. & de Jur. Nat. Gent. & Civ. sec.
discipl. Ebraor. Lib. 6. c. 4. in fin. Concedimus quidem, quod
animus res tenendi ut proprias expressus fuerit per factum
occupationis ac in sequentem particularem rei ad proprium
usum, curam & cultarum: verum pactum aliquod ut hinc
inducatur, & ad illud, tanquam fundamentum, rerum di-
visionem referamus, non videtur opus, neq; etiam rei veri-
tati congruere: cum ipsa occupatio concessa sit jure in res
à DEO concessa, cujus juris vi res sunt occupata, cuilibet oc-
cupanti, commodè in societate civili degendi propositum ha-
benti, ipsa ratione naturali commodius occupandi genus,
exposito modo, prescribente. &c. Nec juvant contrariam
partem verba Justiniani Lib. 43. c. 1. Erant omnia communia &
indivisa omnibus, velut unum cunctis Patrimonium esset:
Tantum enim abest, ut exinde probetur, unquam extitisse
rerum communionem, vel jure nature eam prescriptam fu-
isse, quin potius hoc saltem ostendunt, quod in principio
omnia hominum occupationi patuerint. Videatur omni-
nò Illustris noster Strauch. in Dissert. singular. de Imper.
Maris. c. 1. th. 1. Adde etiam verba ipsius Justiniani Lib. 1. sub
init. ibi: Finis imperii tueri magis quam proferre mos erat
intra suum cuiq; patriam regna finiebantur. Solidè hæc
iterum explicat Dn. Struv. d. l. n. 1. in verbis: Præter
rerum statum si consideres, erant; uti dicit Justinus. Hi-
stor.

stor. L. 43. c. 1. omnia communia & indivisa omnibus, veluti unum cunctis patrimonium esset: non quidem, quod unquam communio fuerit, vel esse debuerit, sed quod actu nemo universas res, quarum proprietates homini universim tributa, occupaverit, omnium tamen occupationi illa, unum quasi cunctis patrimonium essent, patuerint. Ex quibus liquet, quo sensu verum sit, à principio communionem fuisse, scilicet non aliò, quam quod quilibet legitimam haberet facultatem, per occupationem res sibi appropriandi.

Th. II. X. His itaque sine omni ulteriori dubitatione hoc modo se habentibus, non erit difficile finium originem derivare; scilicet referenda erit ad prima principia conditionis generis humani. l. 1. ff. de Acquir. Rer. Domin. & productionem omnium rerum, quàm cum nata omnino censenda est, secus ac illi sentiunt, qui præsupponentes rerum communionem, eam temporibus postdiluvianis transcribunt, quos interest etiam Johann Oeting. Tr. de jur. limit. L. 1. c. 3. n. 45. & seqq. Si enim, ceu ex dictis liquet, DEUS statim à mundo condito atque post diluvium reparato, jus in res creatas ad victum & amictum necessarias ac utiles, terram ejusque fructus & omnes bestias humano generi attribuit, sequitur etiam, quod necessaria, interque ea fines, ab hac concessione dependeant. Et sic nobiscum conveniunt Joseph. i. ἀρχαιολογ. 3. Eustath. Antioch. Hexaem. p. 46. Selden. mar. claus. L. 1. c. 4. qui Caino agrorum determinationes, nec male, attribuunt; imprimis quia testimoniò sacro destituti non sunt. Gen. 4. v. 15. 16. 17. Quod ipsum quamvis obtortò collò concedere cogantur Adversarii, regerunt tamen: Hic non tam ea inspicienda esse, quæ antè, quàm quæ post diluvium facta sunt; Quasi verò DEUS in terminis ponendis post diluvium mentem suam mutaverit. Et quis est, qui non videat, semet ipsos convincere, hoc

B 3

qui

qui concedunt; Etenim si ponatur, quod Cain primus terminos distinxerit, simul ponendum erit, quod etiam ante tempus diluvii, & quidem statim post tempora primorum nostrorum parentum, existerit rerum proprietas, exclusâ omni communione, quod tamen contra mentem partis adversæ est. Vid. Grot. *L. 2. c. 2. n. 2.*

Th. IX. Diodor. Sicul. *L. 1.* Herodot. *in Euterp.* Aegyptiis primam finium determinationem transcribunt; Sed vana est hæc sententia. Alii apud quasdam gentes citius, tardius apud alias limitandi morem crevisse existimant, idque ut probent, ad Americæ barbariem & incultos Seytarum mores provocant. De quibus Justin. *L. 2.* ita *Hominibus inter se nulli fines neque etiam agrum exercent, nec domus illis ulla, aut tectum aut sedes est, armenta & pecora semper pascentibus, & per incultas solitudines errare solitis.* Ex his quidem Adversarii negationem dominii privati concludunt; Sed falsum hoc est: Hactenus enim nullo idoneo Scriptore apud Barbaros non obtinere dominium, demonstratum est. Non quidem diffitemur, quod major apud illos in usu sit rerum communitas, quam apud nos est, non tamen exinde probaveris, omnem penitus penes illos exulare dominium, neque enim ullum scelus apud eos furtô gravius est, testante eod. Justin. *L. 2.* Vid. Osiandr. *in Annotat. ad Grot. L. 2. c. 2. th. 2. p. 653. & seqq.*

Th. X. Ex his itaque pronô fluit alveo, causam efficientem finium esse Deum, qui in prima creatione terminos terræ constituit. Hinc Hiob. *c. 38. vers. 4. 5. 6.* dicitur: Ubi eras, quando ponebam fundamenta terræ. Quis posuit mensuram ejus? Quis tetendit super eam lineam; Aut quis demisit lapidem angularem ejus. B. Luther. ita reddidit: *Wo warest du / da ich die Erde gegründet; Weisset du / wer ihr das Maas gesetzt hat; Oder wer über sie eine Richtschnur*

sehnur gezogen. & Psalmista *Psalm. 47. v. 17.* Tu fecisti omnes terminos terræ: Du segest einem jeden Lande seine Gränze. Singula quoque Imperia supremum Dominum inclusisse suis finibus, Apostolus Athenienses docet *Act. c. 17. v. 26.* Is etiam Israelitis, Terra Canaan quomodo terminari debeat accuratissime indicat. *Num. 94. v. 2. 3. 4. & seqq.* Hoc modo tamen nequiquam excludimus homines, terminos alias pro varietate locorum constituentes, quin potius, ut illos pro causa terminorum subordinata vel proxima recognoscamus, omni videtur carere dubio.

Th. XI. Causa impulsiva finium ponendorum est tam Pacis publicæ, quam tranquillitatis inter privatos conservatio. Plurimum enim interest, ut certi constituantur fines certisque limitibus confines fundi disterminentur ad pacem servandam, tollendasve rixas & arma inter vicinos, vel potius inter confines, sopienda. Vid. *Wissenb. ad Tit. fin. reg.* *Wesenb. ad Tit. fin. reg.* Sicuti enim Deus ab initio omnia sapienter ordinavit. *Psal. 104. vers. 14.* Ita singulari providentia in *εὐλαγία* conservari vult omnia *Syr. c. 16. vers. 27.* Denn **GOTT** ist nicht ein **GOTT** des Unordens / sondern ein **GOTT** des Friedes. *1. Cor. 14. vers. 34.* Quam cruenta bella ex MEO & TUO inter Reges, Principes & Respubl. jam à pluribus seculis orta sint, & quænam etiam adhuc hodiè discrimina & dissidia ex iis propululent, universus loquitur Orbis. Finales & agrariæ quæstiones periculoso motu perpetuo vexabant *Reimpl. Rom. Liv. 6. c. 11. & L. 2. c. 41.* De cruentis Aricinorum & Ardeatium cædibus, propter agrum controversum, vid. eundem *L. 3. c. 71.* Perpetuas Flandrorum cum Francis de finibus lites notat *Dn. Conring. de Finib. Imper. Germ. l. 1. c. 4.*

Et hinc est, quod Deus pro paterna sua, quam gerit pro miseris mortalibus, cura cuilibet Regno, Provinciæ & Populo Angelos tanquam providentiæ suæ ministros adjungat, qui fines ejus & concordiam tutarentur. Nec enim terret nos opinio eorum, qui planè Tutelares ejusmodi angelos dari negant, cum id omnipotentia divina non contrarietur & satis manifestum sit *ex cap. 10. Dan. vers. 20.* nec non ex gestis Bileami Vatis cum Balak, Rege, ad excantandum Tutelaris patrocinium adversus Hebræos missi. *Num. 22. v. 5.* Consentit Besold. *Synops. Polit. Præcogn. num. 26.* Casmann. *in Angelograph. p. 1. c. 7.* Thom. Campanell. *Lib. de Monarch. Hispan. c. 3.* Vid. etiam Dn. Kipping. *in Instit. Polit. l. 1. cap. 3. num. 9.* Sed hæc obiter. Nos ad alia properamus.

CAP. II.

DE

DEFINITIONE NOMINALI ac REALI FINIUM EO- RUMQUE DIVISIONE.

Th. I.

A finiendo fines dici, rectissimè perhibent Philologi, si-
ne omni dubio, quia fines certos agros & fundos nobis
assignatos intra certos finium terminos finiunt, quemad-
modum à terminando dicitur terminus.

Th. II. Sed non uno modo accipitur vox Finium, vel
enim sumitur in *significatu* latiori ac *metaphorico*, & tunc
denotat omne id, quod quovis modo rei terminum impo-
nit. Sic Apost. *Rom. 6.* dicit: *Mortem esse finem operum im-
pudicitia & injustitia.* Et Cic. *in Verr.* Finem facere libi-
dini

dini & imprudentiæ. Idem in Offic. Finem & modum
transeunt appetitus. Ita rectè etiam dicimus: *Finem impone-
re laboris, Curis, bello.* Hinc & Sententiam, quæ princi-
palem controversiam concernit eamque terminat, vel toti
causæ finem imponit, definitivam appellamus, *ein End-
Urthel* / ad differentiam ejus sententiæ, quæ fertur super e-
mergentibus & inter principium & finem causæ incidenti-
bus quæstionibus, quæ interlocutoria dicitur *ein Beyurthel*
Hahn. *d. Process. judiciar. th. 28. & 51.* Fibig. *in Process.
Part. Gen. cap. 1. Membr. 3. §. 18.* Deinde sumitur *in stricti-
tiori & quidem sensu metaphysico* pro causâ finali, sive eâ,
cujus gratia aliquid est vel fit. B. Sthal. *in Discurs. ad Ta-
bul. Metaphys. X.* Hoc modo sumpta vox finis quomodo
iterum distingvatur, Vid. laudat. Sthal. *d. l.* Denique capi-
tur *in sensu Physico*, prout est extremum alicujus rei; Et
hic iterum vel angustiori significato notat cujusvis rei cor-
poralis extremitatem, vel angustiori saltem agrorum limi-
tes indigitat, ubi iterum vel generaliter fines tam publicos
quam privatos significat, vel etiam privatos tantum. Ita
sumitur pro publicis Imperii limitibus Domino Conrin-
gio in rarioris doctrinæ tractatu, quem *de Finibus Imperii
Germanici* inscripsit. Sic Cic. *Pro Dejot. Fines tueri ab ex-
cursionibus,* & *in Topic. de finibus controversia est,* dixit.
Ita etiam pro privatis apud Terent. *in Heaut.* capiuntur:
Vicini nostri ambigunt de finibus; Quò sensu occurrit *in
l. 12. ff. fin. reg. §. 6. J. de Offic. Judic. l. 18. §. pen. ff. de ac-
quir. vel amitt. possess. l. 16. §. 1. ff. d. Usu & Habit.* Hinc
derivatum, Confinium, dicitur ille locus, ubi fines diver-
sorum Dominorum concurrunt, & Confine, quod mutuo
se contingit, quemadmodum Numidiam Mauritaniam con-
finem rectè dicimus. Nobis in præsentî nihil negotii erit
cum duabus prioribus finium significationibus, nec illam
tantum,

tantum, quâ fines privati solummodo significantur, considerabimus; Sed arridet latior illa, quæ tam publicos quam privatos ambitu suo comprehendit, quam pro instituti ratione & temporis brevitate contemplabimur.

Th. III. Cæterum hi, de quibus instituta est quæstio, fines aliàs appellari solent Termini in *ff. de Term. mot.* unde sacra Terminalia ex instituto Numæ Pompilii, quibus venerabantur Ethnici DEUM Terminum, in cuius Tutela fines esse putabunt. De quibus Dionys. Halicarnas. in *Antiquit.* Horat. *Epod. 2.* Add. Willenb. ad *ff. D. 32. th. 8* Welenb. ad *Tit. ff. Fin. Reg. n. 2.* & ad hunc Dn. Hahn. Latè Oeting. *Tract. de jur. Limit. L. 1. c. 2. lit. 9.* Per Metonym. Signi pro signat. fines etiam dicuntur Lapidés finales in *S. 6. J. de Offic. Jud.* Idem Limina. Nam limina sicut in domo finem quendam faciunt, sic & Imperii finem esse limen Veteres voluerunt; Hinc & limen dictum est, quasi finis quidam & terminus, ut est in *S. 5. J. Quib. mod. Patr. Potest. solv.* Determinationis veteris monumenta. Nec non Limites. Zoel. ad *Tit. de Term. mot.* Lapidés Terminales. Oeting. *de Tr. l. 1. c. 2.* Nostro idiomate fines, prout sunt præsentis considerationis, dicuntur *Marck/Steine.* Landr. *L. 2. Artic. 28.* *Marckscheidung/Untermarcken/* & integri districtus *Feldt-Marckung/Unter-Marcken/Terminales,* *Mahl/Bäume.* Carpzov. *Prax. Crim. P. 2. qu. 83. num. 6.* *Mahl-Steine.* Landr. *L. 2. c. 28.* à voc. *Mahl/* quod Germanis signum denotat. *Bansteine/* à voce *Ban/* quæ extremitatem notat. Vox enim *Bannen* significat finibus suis excludere, unde Italorum *Banniti* i. e. *Proscripti.* Gail. *1. de Pac. Publ. 1.* Vel à *Bahn/* quod semitam notat, *Wehn. Observat. Pract. in voce Gränge.* Petr. Heig. *p. 2. q. 2. n. 57.*

Th. IV Jam quid fines sint, breviter dispiciendum, Hieron. de Monte in *Tract. singular. de Finib. regund. c. 8.*

n. 15.

¶. 15. dicit, quod terminus sit signum finis cujusq; demon-
strativum. Paulò aliter eum describit Calvin. *in Lexic. voc.*
Terminus. nimirum, quod sit signum, quod agrum ab agro
i. e. limites agrorum finesque possessionis dividit. Illustris
Strauchius, paucis quidem sed magis nervosis verbis, Ter-
minum vocat id, quod discernit quod intra est, ab eo, quod
extra *Dissert. de Cent. Lapidib. Urbic. §. ult. n. 4. Octing.*
cit. lib. 6. cap. hunc in modum fines describit: *Es sind die*
Grängen öffentliche Zeichen und sichtbare Bemerkte / da-
durch die Landschaften und liegende Güter erkenntlich und
ordentlich von einander unterschieden werden. Alii aliter.
Nos ita tentabimus: *Fines seu termini sunt signa vel indi-*
cia à natura ipsa vel arte ad Regna, Provincias & fundos pri-
vatos pro certa mensura determinandos constituta, ad tran-
quillitatem inter mortales conservandam; Supervacaneum
esse putamus, singula hujus descriptionis membra discute-
re, cum ea partim ex antecedentibus nota esse, parim ex ad-
huc dicendis patescere queant, quapropter ad divisionem
finium pergimus.

Th. V. Triplici modò distingvuntur fines (1.) Ratione
causa efficientis dispescuntur in tales, qui ab ipsius naturæ
benignitate producti sunt, quales sunt Juga Montium, Val-
les, Aggeres, Sylvæ, Flumina, Paludes, item *die Håger*; ar-
bores, quas Germanicè *die Lochen und Lochbäume* vocare
solemus. *Octing. d. l. c. 3. n. 10. & ibi allegat. Agg. Urbic.*
Comm. in Jul. Frontin. de Jur. Limit. (2.) Ratione *Objecti*
comòdè in fines publicos & privatos dividuntur; Illi qui-
dem ad Principatus, Ducatus, Comitatus, Marchionatus ali-
asq; Ditiones & territoria distingvenda constituti sunt, & hi
propriè *Gränge* dicuntur à Corona, vò einer Cron oder Krang/
ut existimat prælaudat. *Octing. d. l. c. 2. n. 2.* weil durch selbige
die Güter gerings umbher gleichsam mit einer Cron oder
C Krang

Rrans umgeben und eingefangen sind. Præterea publici fines appellitantur etiam Land-Steine / Land-Grängen / Land-Wehr / die Frontiren / quò pertinent die Jagt-Grängen / Jagt-und Forst-Steine / Lapidés Decimarum, die Zehent-Steine / fines Præfecturarum Ambt-Grängen. Privatorum autem fines sunt, qui vel pagos à se invicem discernunt & dicuntur die Mark-Steine / vel agros vicinos à privatis vicinis sejungunt die Güter-Steine / Schied-Steine. Wehn. Pract. Observ. in Voce Grängen / ubi etiam mentionem facit lapidum, mixtam naturam habentium, ita ut ab utraque quidem parte habeant singna eines Land-Steins / in aliis vero requisitis omnibus pro lapidibus Decimarum censeantur, quales semetipsum vidisse scribit d. l. Vide etiam Octing. l. 1. c. 17. n. 2. (3.) Ratione formæ non incommode distingvi posse videntur fines in perpetuos & temporarios; Illos dicimus, qui injuriæ temporum aut malitiæ hominum obnoxii non sunt, ut sunt montes flumina &c. Hos, qui evelli, abduci aut alio modo corrumpi possunt.

CAPUT III.

DE

MODIS CONSTITUENDI FINES ET CONSTITUTOS CON- SERVANDI.

Th. I.

Superiori capite notatæ sunt præcipuæ finium divisiones, inter quas principalis illa est, quæ fines in publicos scindit & privatos, sub hac enim reliquæ contineri videntur; Utrique qua ratione tam arte quam natura constituantur, hoc capite agendum erit.

Th. II. Et quidem publici fines Imperiorum, Regno-
rum,

rūm, Principatuum &c. qui naturæ ipsius provisione con-
tingunt, prius considerandi sunt. Optimè autem terminan-
tur illi. (1.) Montium summitate, quæ obscura esse non pot-
est, cum omnium oculis sit exposita. Ea verò plerumque
montium summitas pro termino solet constitui, quæ suâ al-
titudine reliquas supereminet, & in qua aqua pluvialis solet
facere divergium, ita ut si mons sit declivis, utrinque de-
fluat. Da das Wasser von Regen sich von einander scheidet/
und der Trauff auf die eine und andere Seite fället/ und also
beiderseits abwärts zu lauffen pfleget. Cicero hoc aquarum
divortium vocat *Epist. 10. L. 2.* Montibus affines sunt (2.)
convexi clivi, qui si pro termino seu fine sint, Rigores solent
appellari, Nos Hügel und Büchel vocamus, quorum tamen
altitudo triginta pedes superare non debet, aliàs enim jam
mons est, ut Flaccus & Hyginus volunt; Infra hanc sum-
mitatem autem si sint, dicuntur Eine Kein/ qui ita descri-
bitur: Ein Kein ist ein abhaltiger langer Ort/ der sich allge-
meh von ebenen Boden über sich erhebet/ doch daß er in
auffsteigen höher nicht als 30. Schuhe/ aber wol daruntten sey.
Octing. d. 1. c. 18. n. 3. 4. Contingit quoque (3.) ut & pro fi-
nibus habeantur vastissimæ rupes & petrae, imprimis illæ
si fuerint notatæ. Idem (4.) Saxa majora in dubio præsu-
muntur confinia esse, præsertim si testes indicent, observan-
tia & consuetudine possessionem ad dicta saxa esse distin-
ctam. Bald. *Cons. 422. num. 1. vers. Pone ergo Lib. 1. & Con-
s. 459. Lib. 3.* item (5.) per arbores fines determinantur.
Quod si verò per arbores finales Termini constituentur,
quod frequentissimè imprimis in sylvis observatur, tunc
plerumque cruce aliqua insigniuntur, quæ in medio perfo-
ratur, unde Löcher oder Loch-Bäume appellantur; de qui-
observandum, quod si propriæ alicujus sint, & in unius con-
finis Domini territorio existant, quod saltem à patre exte-
riori

riori vel foràs, si verò communes sint, ab utraque parte si-
gnandæ sint, quia inter confines dominos divisæ censentur,
Pro terminandis territoriis etiam (6.) Flumina assumun-
tur; ita quidem, ut flumen vel uni Dominorum totum, vel
pro dimidia parte, quod ein gespalten Wasser vocant, tri-
buatur. Oeting. c. 7. Ita beneficio naturæ Termini & fines
publici solent constitui.

Th. III. Non autem putandum est, ac si natura id per se
absque ulla accedente humana cura præstiterit, sed quod
per Gentium intervenientia pacta hæc naturæ opera fines
esse placuerit. Mynsing. Cent. 6. Obs. 25. n. 3. Ita Cæsar Augu-
stus fines posuit Imperio Romano, quos natura ipsa quasi
constituit; Ab Oriente Euphratem, à Meridie Nili catar-
actas & Desertum Africæ ac montem Atlandem, ab Occi-
dente Oceanum, à Septentrione Rhenum & Danubium.
Vid. Lips. L. 1. d. Magnit. Roma Flor. L. 3. c. 11. Quibus ap-
ponere lubet antiquissimos Rithmos, quos ex Rudolph.
Embs / in Teutonic. Paraphrasi Vet. Test. ante 500. an-
nos conscriptos citat sæpe laudatus Oeting. L. 1. cap. 3.
in fin.

Des Landes Marcke Behitar /
In dem Gebürg an Caucasas,
die ander sonder Marcke was /
das Rothe Meer das gahit sein Strich /
Und scheidet in der Marcke sich.

Cæterum quibus finibus & limitibus singula Regna & Pro-
vincias natura circumscripserit, vide apud Cluver. Ricciol.
in Geograph. Reformat. Mercator in Atlant. & plures ali-
os, & de Imperii nostri Germanici accuratissimum caput,
quod est in Lib. 1. de Finib. Imperii Dn. Conringii quar-
sum. De Alpibus quibus Italia à Germania nostra, & Pyre-
næis, quibus Hispania à Gallia sejungitur, vide eosdem.

Th. IV.

Th. IV. Arte vel industria humana constituuntur fines Publici, quando per lapides certâ figurâ & formâ ad id præparatos, vel etiam columnas, terræ in confinio infixas, indigitantur; Vel per crucem lapideam seu ligneam, cui manus & gladius imponi consuevit, Jurisdictionalium termini ostenduntur. Hodie solent Principes ejusmodi lapidibus terminalibus insignia sua insculpere. Insignia enim Principis, Domini vel Civitatis in Curia, mœnibus aliisve locis, puta *An den Thoren/ Thüren/ Uthren/ Kirchen/ Tabern, Gränz/ Steinen &c.* depicta vel insculpta Jurisdictionem probant. Bartol. *de insign. & Arm. n. 2.* Wesenb. *ad C. us nem. privat. titulos prædiis suis & Consil. 21. n. 68.* Si forte trium Dominorum Territoria concurrant, tres singulares ponendos esse lapides asserunt. Commodiori via utuntur illi, qui lapidem triangularem eo casu adhibent, ita regendum, ut quilibet angulus singulorum fines indicet. Quod ipsum etiam non displicet Oeting *d. l. c. 17. n. 22.* Et sic quidem hi fines constituuntur, postquam utriusque domini præviò consensu, certi ad hunc actum Commissarii, quibus Pictores etiam adjungi solent, dati sunt, de quibus videri potest Rulandus *in Tract. de Commissar. P. II. Lib. 6. p. tot.* Huc pertinet stupendum Chincensium opus, quo muro ad 300. miliaria Germanic. longò à Tartaria separati sunt. Cluver. *Introd. ad Georg. L. V. c. 6.* A Scotorum incurfibus ut tuti essent in majori Britannia Romani, Hadrianus muro cespitio, Severus lateritio majorem & minorem Britanniam divisit. Christian. Matth. *in Theatr. Histor. theoret. Practic. in Septim. Severo. c. 2.*

Th. V. Positis hunc in modum lapidibus finalibus, Instrumenta desuper confici solent, in quibus fines accuratè describendi sunt, quæ Instrumenta, *Bezirkbrieffe*/nominare solent. Besold. *Thesaur. Pract. Verb. Bezirkbrieff.* Digna sunt

ut referantur, quæ Generos. Dn. à Seckendorff / im Teuts-
schen Fürsten Stadt / hanc in rem optime annotavit, *par. 2.*
II. c. 7. p. m. 49. Wenn es zum Vergleich kömpt / werden die
die dazu Geordnete fleißig unterrichtet / wie sie eigentlich
handeln sollen / insonderheit daß die Grängen des Landes und
davon anhängige Hoheit auff's deutlichste gezogen / von an-
dern particular Mærkung / dadurch etwa bloßer Gerichts-
Zwang / Zoll / Triff / Jagt oder Eigenthum bedeutet wird /
wol unterschieden / auch mit warhafften Stücken / als bestän-
digen fundbahren Flüssen / Bergen / Reinen / Steinen / und
nicht mit vergänglichem Gräben / Bäumen / und dergleichen
abgezeichnet / und über dem alle deutliche Verträge und
Vergleiche auffgerichtet / etc.

Th. VI. Quod attinet fines privatos, constituuntur &
illi iterum à natura ipsa, cooperante tamen curâ humanâ.
Quoad formam externam videntur illi ferè idem esse cum
publicis nisi quod signa notabiliora esse debeant, quando
Territoria & Jurisdictiones, vel alia loca publica terminan-
tur, dicente Paulo de Castro *in l. 5. num. 24. ff. de Justit. &*
Jur. Quapropter non adeo quoad hanc constitutionem de
iis hic erimus solliciti, quia potius nunc ad constitutionem,
quæ arte & secundum leges suscipitur, progrediamur.

Th. VII. Sic Flacc. *lib. d. Condit. agror.* varios ritus &
superstitiones commemorat, Ethnicis in ponendis Termi-
nis usitatas, ubi inter alia, quæ ibi adfert, notandum, quod
in eum locum, in quem figendi erant termini, sacrificiò
factò, fruges & thura jactaverint, favos quoque & vinum
aliaque, quibus consuetudo erat Terminis sacra fieri, in
fossâ adjecerint, consumtisque lapidus igne, super calentes
reliquias Lapidus collocaverint, Rationē ejus, quod calenti-
bus reliquiis h. e. Carbonibus, lapides superposuerint, putat
Augustin. *XXI. d. Civis. D. c. 4.* esse admirandam firmi-
tem

tem carbonum, quæ licet levi ictu frangi queant, nullò tamen humore eorumpantur, & nullâ ætate vincantur. Vid. etiam Oeting. *l. c. 17. n. 9. 10. & seqq.* Sed curiosius in hunc Veterum limitandi modum inquirere, fortasse parùm proderit.

Th. VIII. Quomodo autem secundum morem hodiernum fines agrorum sint ponendi, certum quid determinari vix poterit, cum ille, pro cuiuslibet fere loci consuetudine & singulari de iis statuto, variare soleat. Probè proinde in limitandis agris respiciendum ad loci consuetudines. Communiter ita solet fieri (1.) Ut termini ponantur autoritate Magistratus, vel etiam Commissariorum interventu. (2.) Ut Vicini, qui ex altera parte fundos possident, ad hunc actum convocentur, *juxta l. 2. & 3. Fin. Reg.* Ita Jus Saxon. in Weichbild. *Artic. 120. Wer Mahlbäume und Marcksteine setzet/soll die dabey haben/ die auf der ander Seite Land haben.* Putant quidem, si altera pars, ne hujusmodi quæstio terminetur, dolosè se subtraxerit, *juxta l. 3. C. Fin. Reg.* nihilominus fines determinari posse; Sed consultius videtur esse, quod tum demum secundum *l. cit.* officium suum faciat iudex, si alter emanens semel atque iterum sub poena certa citatus non comparuerit. Rationem vid. apud *Coler. de Process. Executiv. part. 3. c. 9. n. 118.* (3.) Debet finium determinatio utriusque Patris sumptibus fieri, Oldendorp. *Class. 3. Act. 14. Fin. Reg.* (4.) Testes etiam cives vel rustici it. *die Untergänger* / adhibendi sunt.

Th. IX. (5.) Accuratè quoque provideri debet, ne finales lades mensuræ fundi includantur, sed utrique parti indivisi relinquuntur. Inde etiam est, quod fructus in arbore finali vel etiam in medio confinantium nati sint communes: quò sine dubio respexit Jus Saxon. quando de lupulo prope confinium plantato ita statuit: *Slicht sich der Hopffe umb
einem*

einen Zaun/ wer die Wurzel in dem Hofse hat/ der greiffe über den Zaun/ so er allernechst möge / und ziehe den Hopffen / was ihm folget das ist seyn/ was an der andern Seite bleibt / das ist seinem Nachbahren/ Landr. l. 2. Artic. 52. (6.) Limitatoribus sedulo cavendum, ne ita constituentur limites, ut omnium conspectui pateant, sed, docente etiam id quotidianâ observantia, magis secretè & terram subtus ponant, ne hominum malitiæ detur occasio eos evellendi. Ruland. de Commiss. P. 2. lib. 6. c. 3. n. 26. 27. Super hæc omnia itidem instrumenta conficiuntur, quæ postquam à Deputatis & Arbitris sunt subscripta adpositisque sigillis confirmata, utriusque parti aliquod exemplar, in rei gesti testimonium, in originali, ceu vocant, extraditur.

Th. X. Sed an Subditi insciò Magistratu fines agrorum suorum possint distingvere? quæri solet, Dubium hoc alicui videri posset propterea, quia divisio alienatio dicitur & in vim contractæ emptionis obtinet. l. 1. C. de commun. utriusq. Jud. jam verò de jure Saxonico bonorum immobilium alienatio absque judicis vel Magistratus consensu est prohibita. Artic. 8. Lib. 1. Landr. Coler. de Process. Execut. p. 1. c. 10. n. 186. Verùm loquitur dictus Articulus, de alienatione voluntaria, non de necessària, cum regulariter à quavis dispositione illa excepta censcantur, quæ urgente necessitate fiunt. l. 22. vers. exceptis. C. mandat. l. ult. in fin. C. de Litigios. l. 13. ff. Fam. ercisc. Cum itaque & finium distinctio omnino sit res necessària, nihil ob stare puto, quò minus hoc liceat subditis, & ita respon. Scabini Lips. teste Carpzov. Jurispr. forens. P. II. Const. 41. defin. 17. Mens. Mart. Anno 1622. Ob wohl die Unterthanen des Dorffs Grunberg/ ohne Vorbewust Eur/ als des Erb- und Lehn-Herrrens/ sich unterstanden/ neue Berechnungen zu machen/ und Rein-Steine zu setzen/ da aber dennoch solches nur allein auf ihren Büchern geschehen/

geschehen / und Euch oder anderen dadurch an euren Acker
mit Fortsetzung der Rein-Wege kein Schade oder Nachtheil
zugefüget worden etc. So möchten sie deswegen in eine Strafe
von Euch nicht genommen werden. B. X. B. Vide et-
iam Dn. Brunn. *ad ff. fin. regund. ad l. 2. n. 4.* Sed antequam
ad modos, quibus fines semel constituti conservantur, tran-
siliam, duo adhuc expendenda veniunt: Qua ratione scili-
cet insulæ in flumine natæ per certos limites vicinis prædiis
attribuendæ; Deinde an & quomodo in mari fines possint
constitui.

Th. XI. De Insularum in flumine nataram divisione le-
gitimè instituenda Jcti antiqui fuerunt quidem solliciti.
vid. l. 7. §. 3. l. 29. l. 30. §. 2. l. 56. §. 1. 2. & seq. ff. de acquir.
Rer. domin. Sed parum eam attenderunt sequioris ævi Ju-
risperiti, nisi quod Bartolus *in Tr. de Tyberiad.* aliquot fi-
guris eam voluerit proponere, sed quam infeliciter & quam
turpiter in fundamenta Geometrica impegerit, pluribus de-
monstravit Baptista Aimus *L. 3. d. Alluv. c. 10.* & Hieron.
Magius. *Lib. 4. Miscell. c. 2.* Postea Baldus etiam aliquid
tentare voluit, sed planè præter mentem & intentionem Ju-
ris Civilis, nec id mirum, quia Mathesis ipsis non adeo cu-
ræ fuit. Ex recensioribus autem præter alios, ex principiis
mathematicis, Magnif. Dn. Struv. felicissimè id demon-
strasse, deprehendere est *ex Syntagm. Jur. Civil. Exerc. 41.*
th. 28. Tribus modis ejusmodi Insulas in flumine nasci, do-
cet Pomponius *l. 30. §. 2. ff. de acquir. Rer. domin.* Liceat
ipsissima ejus verba hic mea facere: (1) Cum agrum, qui al-
vei non fuit, amnis circumfluit. (2) Cum locum, qui alvei
esset, siccam relinquit & circumfluere cœpit. (3) Cum pau-
latim colluendo locum eminentem supra alveum fecit & eum
alluendo auxit. Modò priori causa proprietatis non mutatur.
d. §. in fin. Duobus autem posterioribus, quod privata
D Insula

Insula fiat ejus, cujus agro propior fuerit cum primùm ex-
titit, de jure civili planum est. §. 22. *J. de Rer. divis.*

Th. XII. Sed si in medio fluminis sita sit Insula, quomo-
do & quâ via dirimenda sit, non adeo est obvium. Sequens
modus laudatur: Nimirum per medium fluminis ducatur
linea recta, quæ paarella sit utrique fluminis ripæ & hæc
esto regula & norma infallibilis, juxta quam Insulæ fines
constituendi sunt; Linea autem hæc si Insulam in duas æ-
quales partes secuerit, tunc Insula in medio fluminis esse de-
prehenditur, quapropter si perpendiculares ab extremitati-
bus fundorum secundum cujusque latitudinem ducantur,
tunc juxta illam mensuram ab utraque parte prædia possi-
dentibus acquiritur Insula. Aut Insula ductam illam line-
neam planè non contingit, tunc facile apparet, quod tota
illa uni parti sit proximior & tunc illis acquiratur, quorum
prædiis propior est Insula pro modo latitudinis, quam lineæ
ab extremitate fundorum perpendiculariter ductæ osten-
dent. Aut denique linea per medium fluminis ducta par-
tem saltem Insulæ inæqualem scindit, & tunc illa particula
cedit iterum iis, pro modo latitudinis, qui juxta eam ripas
habent proximas. Majorem lucem dictis fœneratur Sche-
ma illud, quod ad hanc rem declarandam exhibet. Oeting.
Sapient. cit. Tr. de jur. & Controv. limit. Lib. 2. c. 3. Cæte-
rum inter privatos rarum & ferme nullum videtur hic mo-
dus Insulas in flumine natas determinandi habere usum,
quia illæ Fisco vel Principi ut plurimum cedunt. Gryph. *de*
Insul. c. 2. 12 13. Meur. *de jure aquat. part. 1. n. 9.* Dn. Struv.
Syntagm. Juris Feudal. cap. 6. p. 188. & Syntagm. Jur. Civ.
Exerc. XLI. th. 30. Quamvis Oeting. *d. l. & c.* plerisque in
locis jus civile quoad Insulas in flumine natas adhuc sal-
vum esse tradat, hancque sententiam, quâ privatis Insulas
vindicanas opinatur, rationi & æquitati magis consenta-
neam

neam esse existimat. Consuetudo loci hac in re totum negotium componit, ad quam meritò respiciendum.

Th. XIII. Alterum erat: An in mari fines certi determinari & quomodo possint? An mare etiam sub imperio sit, seu an occupari possit, prolixè admodum à Viris doctissimis, ab Anglis & Batavis, & penna & gladio accerrimè fuit disputatum, nec à nobis propter temporis angustiam jam pluribus repeti potest; Affirmativa tamen hic pro hypothesisi erit. Sed an & quomodo in mari fines constitui debeant, videtur esse alicujus indaginis. Inter negantes est Hugo Grotius. *d. Mari liber.* Qui, *si hoc recipiretur*, inquit, *jam dudum nobis Geometra terram, & Astronomi etiam eælum eripuissent*; Cui falsè respondet illustris noster Strauch. *Disser. sing. de imperio Mar. c. 2. th. 6.* Cæterum pro statumanda sua sententia asserit obstare liquiditatem maris, liquida autem terminari haud posse, nisi in re aliqua habeantur contenta, ut fortassè aqua in stagno vel lacu aliquo, & propter hanc rationem multò minus limites mari infigi possè. Sed respondetur ad illud, quod hoc casu, quò in mari fines constituendi sunt, non tam visibilis & realis aliqua finium determinatio, quam probabile aliquod spacium ad rationem saltem determinandum attendatur, intra quod jura sua Princeps vel populus exercere possit. Quod spacium beneficio Trigonometriæ ex gradibus cœlestibus latitudinis & longitudinis satis commodè investigari potest. Selden. *l. 1. Mar. Claus. c. 22. Add. l. 21. §. 2. ff. Quod vi aut clam.* & Hieron. de Monte refert, quod termini in cœlo & aère positi sint tempore Alex. VI. Pontif. Rom. dum inter Lusitanos & Castellanos Insulæ Indicæ noviter repertæ per lineas graduum cœli dividendæ erant. *Tract. de Fin. reg. c. 7.*

Th. XIV. Quod attinet limites mari infigi non posse, ad id itidem respondetur, de terminis ad sensum positis concedendum

dendum esse, posse tamen poni ad rationem, ut certus mili-
tarium numerus definiatur, quem supergredi non liceat, ut
patet ex dictis. Quapropter inter pacis suæ articulos Crom-
wellus à Belgis pactus est, ut intra decimum ab Anglia mili-
tari abstinere à piscatione. Becm. *Medit. Polit. Dissert.*
VI. th. 11. Nec desunt, qui statuunt, quod, qui jurisdic-
tionem habeat in districtu mari cohærenti, ejus jurisdic-
tio se etiam extendat in mare usq; ad 100. milliaria, Paul Castrenf.
in l. Insula ff. de Jud. & l. de precatio. ff. ad l. Rhod. de jact.
Cæpoll. d. S. R. P. Tit. d. mari. c. 12. 13. & seq. Hieron, de
Monte *d. c. n. 12.* Vid. etiam *cap. 39. n. 3.* Et quis asseruit de
essentia termini vel limitis esse, ut semper reale & materia-
tum quid sit, qualia sunt lapis, arbor &c. sufficit enim, si
certum, fixum, perpetuum & cognitum sit istud vel omni-
bus, vel quorum interest. Illustr. Strauch, *cit. dissert. cap.*
& th. Quinetiam mari terminos sensibiles & reales esse, quis
negaverit? cum id tot Scopuli, Brevia, Promontoria, Insu-
læ hinc inde sparæ abunde testentur. Per tonnas aquis in-
natantes, saxo affixas, die *See-Zonnen* limites in mari con-
stitui posse, notissimum est. Parum igitur attendendum,
quod Ambros. *Hexam. c. 10.* dicit: *Geometram audivimus,*
Thalassometram nunquam.

Th. XV. Restat in hoc capite, ut & quædam de finium
conservatione addamus. Summam curam adhibuisse Ro-
manos in conservandis finibus, inde colligitur, quod non
tantum terminos & lapides finales, sed etiam milites certos
pro iis custodiendis, quos inde limitaneos dixerunt. *l. 3. C.*
d. Offic. Militar. jud. l. 3. C. d. Eund. Limitroph. in finibus
suis collocarint. Nec minus ea de re fuit sollicitus Henric.
I. Imperat. vulgò Auceps dictus, qui, ut fines Imperii ab
exteriorum incursionibus tutos haberet, Marchias certas in-
stituit; Quemadmodum Danis Marchiam Slevicensem,
Henc-

Henctis Brandenburgensem. Cranz. *Vandal. l. 3. c. 6.* Polonis, Silesiis, Misnensem, Marchiam & Lusaticam, Hungaris Austriacam opposuisse annales testantur. Horn. *O. J. Can. 1. n. 4. p. 7.* Christian. Matth. *in Theatr. Hist. Theor. Pr. in Henr. Aucup. Magnif. Dn. Bechmann. Comm. ad A. B. Exerc. XI. Add. Wehn. in voc. Marc.* Unde hodiernos Marchiones in Imperio originem suam dixisse, extra omne dubium est. Hodie Principes fines suorum territoriorum intemeratos & incorruptos sequenti modo servare posse, tradit Generos. Dn. à Seckendorff. *In Teutschen Fürsten Stat. P. I. cap. 7. p. m. 49.* In dem sie Jährlich durch die Beampte die Gränzen bereiten und beziehen / auf der Benachbarten Thun und Lassen gute Achtung geben / und darüber allenthalben schriftliche Nachricht und Urkunden aufrichten lassen / darwieder niemand verstatet / daß er seine Gottmäßigkeit über die Gränzen erstrecke / Land un Leute daraus und zu seinem Gehorsam ziehe / oder sonst über die Gränze mit seiner Macht rücke. His possunt addi interrogatoria, ad quæ Præfecti in puncto finium custoditorum examinandi justè respondere tenentur, quæ egregie certè apud Oeting. *l. 1. c. 20. num. 9.* formata sunt. Et ne vel injuria temporis, vel aliò casu, Arbores ac lapides finium causa positi corrumpantur, & signa incisa vel oblitterentur, vel attritione evanescant, svadet sæpius laudat. Oeting. *d. c.* Daß die Löcher sollen auff's wenigste in 5. Jahren einmahl erneuert und wieder ausgehauen werden / dann sie sonst verwachsen / sonderlich wann die Bäume gesund und nicht alt seyn.

Th. XVI. Neque solum fines publici hoc modo conservantur, sed & privatorum confinium termini. Quia enim Reipublicæ interest, ut ad rixas & confusiones avertendas Magistratus terminorum sedulam gerat curam, ideoque etiam circa terminos privatos conservandos providus esse debet. Ad conservationem verò terminorum 1. conducit,

D 3

ut li.

ut libri terminorum seu instrumenta & literæ quibus fines designantur, & cujuslibet termini tum publici, tum privati forma, locus & significatio hisce præter propter formalicus designantur: *Ein Grang oder ander Stein &c. weisset mit der Erken auff/ oder gegen &c. probe & sedulo custodiantur* 2. Non sufficit, terminos ita descriptos habere, sed & requiritur, ut à Magistratu, vel etiam à privatis quotannis aut pro loci consuetudine rarius termini visitentur & inspiciantur, an forsitan moti antiquitate corrupti vel malitia perditifuerint. Germanici dici solet *die Thur umbziehen*. 3. Ad Terminorum conservationem conducit, ut si deperditi aut corrupti deprehendantur termini, novi secundum pristinam formam constituentur, aut antiqui reficiantur, inquisitione in violatores constituta, ut propterea puniantur. Ruland. *P. 2. de Commiss. L. 6. c. 11. n. 8.* Demum quia hominum memoria terminorum loca probe conservat, ideoque ad conservationem terminorum non solummodo conducit, ut adhibeantur jurati agrimensores, qui vulgò *Schieder / Feldmesser / Umbgänger / und Untergänger* dicuntur, & partes quarum interest, sed etiam ut in visitatione terminorum Magistratus juventutem secum ducat, eam de terminis, certò quodam modo & latà pecunià (*mit Haar rauffen und Geld geben*) informet.

Th. XVII. Hac occasione quoque illud notandum erit, quod lapidibus terminalibus ut plurimum ab agrimensoribus adjiciantur lapilli, ut sint loco testium. Sed an lapis absq; hisce lapillis sive testibus inventus pro terminali habendus & in pristinum locum reponendus sit? valde dubitatur; Agrimensores quidem, qui in sola appositione testium se fundant, hoc nefas esse arbitrantur, adeo ut exinde ejusmodi lapis pro terminali nequiquam habendus videatur; Quod si tamen vel per testes viros & rationales, vel per instru-

instrumenta de signatione aliquando facta & de lapide, quod finium causa positus sit, constet pro termino utique reputandus erit. Quamvis enim ab Agrimensoribus ductu artis agrimensoriæ ordinariè lapidibus finalibus ejusmodi testes adjiciantur, de necessitate tamen non est. Quare si aliunde vel ex testium depositione vel etiam ex Instrumentis constet, lapidem hunc vel illum esse terminalem, quamvis deficient lapilli, quin pro tali habendus sit, propter hæcenus dicta nulli dubitamus.

CAP. IV.

DE

MODIS VINDICANDI FINES CIVILIB. ET CRIMINAL.

Th. I.

Non rarò contingit, ut vel nequitiâ intolerabili hominum fines legitimè positi evellantur, turbentur propellantur aut aliò nequitiori modò corrumpantur, vel etiam infelici fatò, ut fluminis inundatione, temporum injuriâ confundantur. Utrumque quot casibus accidere plerumque solet, sedulo annotavit Oeting. *l. 2. cap. 1.* Add. Magnif. Dn. Struv. *Exerc. XIV. th. 50.* Quapropter ut rixis, quæ exinde postmodum uberrimè exsurgunt, succuratur illæque placidè componantur, LL. salutaribus remediis litigantibus noluerunt deesse; Illa sunt: Actio Fin. regund. Condictio *ex l. 4. C. fin. reg.* & Actio de Term. mot.

Th. II. Finium regundorum i. e. distingvendorum. Wissenb. *ad ff. Tit. fin. reg. th. 2.* Dn. Struv. *Exerc. XIV. th. 56.* actio est antiquissima & partim ex LL. XII. Tabul. partim

tim ex lege Manilia, cujus meminit *Cic. l. 1. de LL.* descendit. *Wesenbec. ad h. t. num. 2.* ibique Dn. Hahn. Per fines autem olim denotatum fuit spatium quinque pedum, quod olim inter agros liberum relinquere voluit L. Manilia ad circumducendum aratrum *Wissenb. d. l.* De hoc spatio si incidebat controversia, quondam iudicio fin. regund. locus erat, si vero ultra quinque illos pedes, de fundi proprietate agendum erat, ut ex *Jul. Frontin. prælaudat. Dn. Struv. d. Exerc. th. 57.* tradit. Vid. *Constitut. Constantini quæ lib. 2. Cod. Theodos. exstat. Tit. fin. regund.*

Th. III. Ut autem hoc melius intelligatur, observandum erit, fines secundum *LL. 12. Tab.* ita distinctos fuisse, ut in confinio interstitium seu spatium quinque pedum secundum latitudinem constitueretur, ut ex *Cic. Lib. 1. d. LL.* constat. Hoc spatium (1.) non poterat usucapi, & (2.) si de hoc erat controversia, finium regundorum actio locum habebat; Verum postea Imperatores *Valent. Theodos. & Arcad.* hac de re promulgarunt sequentem constitutionem: *Quinq; pedum præscriptione submotâ iurgii finalis libera peragatur intentio & c.* Circa hanc constitutionem acres sunt natæ controversiæ: An loquatur de præscriptione, an verò loquatur de extensione actionis finium regundorum ut etiam de ipsis agris confusis competat. Prius nonnulli affirmant, quasi in hac lege cautum sit, quod actio finium regundorum nunquã possit præscribi, vel quod spatium hoc quinque pedale præscriptioni exemptum sit, uti cum *Wissenb. ad ff. tit. fin. reg.* statuit *Schotan. in Exam. Jurid. ad tit. ff. fin. reg.*

Th. IV. Verum quã ratione hæc salvari possit sententia non videmus, quare probabilius illi procedunt, qui afferunt, quod *in d. l. pen.* vocabulum *Præscriptionis* sumatur pro exceptione, ita ut sensus sit: *Non licet amplius confini opponere exceptionem, quod lis non sit de confinio in quinque pedum*

pedum Spatio consistente, eoque modo excludere actionem fin.
Reg. sed libere absq; distinctione finalis iurgii & locorum ul-
tra quinque pedes h. e. quantumcunque fuerit spatium, de
quo inter confines lis est, agi potest. Præ cæteris commodis-
simè hæc explicavit Dn. Struv. Exerc. XIV. th. 57. ubi per
præscriptionem simplicissimè intelligit, præfinitionem, seu
determinationem spatii quinque pedum, quod scilicet ista sit
sublata, & quis liberè etiam de ulteriori spatio actione fin.
reg. agere queat. Et hæc interpretatio non solum nativæ
vocis indoli convenit, sed etiam ex C. Theodol. illustratur.
Planè alienam explicationem proponit Dn. Brunn. in Comm.
ad d. l. pen. in verbis: *Olim hoc, iudicium de re modica. i. e.
quinque pedibus non dabatur, id hac lege aboletur, quia ju-
dicium est ordinarium, quod de re modica etiam dari solet.
Est enim hic sensus receptissimus, traditus hic à Gl. Bald. Sa-
lyc. Castr. & aliis, quam vis non habeamus vestigium pro ter-
mino quinque pedum non licuisse iurgium movere finale. Ve-
rùm quamvis sit veneranda hujus summi Viri autoritas,
an autem & in hoc casu ipsius explicationi accedere quea-
mus, propter probabiliorem Dn. Struvii explicationem val-
de dubitamus. Vid. Zoef. & Franzk. in Comm. ad ff. Tit.
fin. regund. ubi varias offendimus conciliationes.*

Th. V. Est autem actio finium reg. quæ datur inter eos,
qui confines habent agros, ut fines ritè discernantur & de-
clarentur, atq; id quod interest, alterius fines confusos non
esse, præstetur. Dn. Struv. d. th. 49. Oritur partim ex jure
in re, partim ex jure ad rem, ideoque mixtam esse facile per-
spicitur. Ex jure in re quidem provenit. 1. Quia dicitur pro
vindicatione esse, l. 1. fin. reg. junct. l. 1. C. eod. & §. 20. l.
de Act. 2. Petitur hic suum restitui, l. 8. d. t. princ. 3. Quia
ex dominio æstimatur vel jure in re, l. 4. §. 9. eod. tit. Ex
jure autem ad rem. 1. Quia in personam datur, l. 1. l. 2. d. e.

E

2. Quia

2. Quia hic venit id quod interest, fines non fuisse turbatos. *l. 4. §. 1. fin. reg.* Hahn. *ad Wesenb. cit. tit. n. 6.* Quare eam mixtam esse recte statuimus, quamvis Jcti Batavi interque eos Vinn. *ad §. 20. d. Rer. divis. & Wesenb. ad ff. tit. fin. reg.* dissentiant, Illorum dubiis in discursu datâ occasione satisfaciendum erit.

Th. VI. Competit Dominis directis prædia confinia habentibus, qui confines etiam sunt, licet rivus privatus interveniat, non autem, si via publica vel flumen publicum. *l. 4. §. 9. & 11. l. 5. & fin. reg.* Utiliter etiam ea experiuntur Emphyteutæ, Usufructuarii & Creditores, qui pignoris sunt possessores. Brunn. *ad l. 4. §. 9. cod. Wesenb. ad eund. n. 5.* modo sint confines. Schotan. *Exam. jurid. ad cit. tit.* An etiam Socii? Quod negatur. *l. 4. §. 6. ff. fin. reg.* quia eo casu contra seiplos agerent. Brunn. *d. l.* Confer. Wissenb. *ad eund. tit. n. 5.* Non obstant *l. 27. d. S. U. P. l. 14. §. 1. Si servit. vindic. l. 6. §. 2. 3. l. 12. §. 5. de aqu. plu. arc.* ad illas enim respondet cum *alleg. Dn. Struv. Ex. 14. th. 52.* Vice versa quoque contra eosdem omnes, quorum hætenus mentionem fecimus, datur, quia duplex est hoc iudicium *l. 10. h. s.* ad hoc, ut fines & termini constituti regantur & discernantur. Unde Procurator hic datus ad agendum & defendendum datus censetur, adeoque ad duplicem cautionem præstandam tenetur. *l. 15. §. 1. ff. de Procurat.*

Th. VII. Hisce breviter lustratis ad probationem finium in instituto iudicio faciendam nunc pergo, ubi bene notandum, quod in hoc iudicio uterque confinis & actoris & rei partes sustinere possit. *l. 37. §. 1. ff. d. O. & A.* Is autem, qui provocat, pro actore, provocatus pro reo habetur. *l. 13. de jud.* Nihilque probare tenetur provocatus, modo nihil contra petat, sed saltim petita per actorem neget. Hier. *de Monte cit. Tr. c. 8. n. 5.*

Th. IIX. Antequam verò Iudex litigantes ad probationem

nem

rem admittat, primò præjudicialis quæstio de proprietate & possessione decidenda erit, *per l. 25. ff. de R. V.* scilicet quomodo termini & fines hæctenus sint observati & possessi. *l. 3. c. fin. regund.* Ad quod utrinque probationes adducendæ erunt. Justam autem possessionem probans juxta vulgarem regulam absolvendus est. Sin verò obscura utriusque jura sint, pro possessore pronunciari solet. *c. 65. de reg. jur. in VI. §. 4. Instit. de Interdict. verbis: Commodum autem &c.* We- senb. *in Parat. ff. fin. reg. n. 7.* Probantur autem fines vel (1.) per vetera monumenta, qualia sunt fossæ, aggeres, lapides, strues lapidum, arbores notatæ, vel (2.) per instrumenta & liberos antiquos. *l. 11. ff. fin. reg.* vel etiam (3.) per testes maximè senes. *c. 13. X. de Probat.*

Th. IX. Cum autem magis veritas oculata fide, quam per aures animis hominum infigatur. *§. 9. Inst. de grad. Cognat.* ut judici de certitudine horum monumentorum, fossarum, lapidum, arborum, &c. constet, res inspicienda est. De hac oculari inspectione (quæ hodiernis Jctis evidentia facti dicitur Giph. *in Comm. de Divis. jur. axiom. 170.* Oeting. *L. 2. c. 6. in not.*) notandum (1.) Quod ad eam suscipiendam Judex, si ipse propter alias occupationes interesse nequeat, vel ex officio, vel etiam ad petitionem partium, singulares constituat commissarios. Brunn. *ad l. 8. §. 1. fin. reg. n. 2.* addatq; peritos agrimenses *Untergänger/ Laud/ und Feldtschieder etc.* Wehn. *Pract. Observ. in voc. Untergänger.* Ut vero cò clarius judici absenti res referatur, solet pro ejus informatione ichnographiâ situs & loci, *ein Abriss/* describi. Brunn. *ad l. 11. eod. n. 7.* (2) Quod ita sit privilegiata, ut nunquã excludatur, licet aliæ probationes exclusæ sint. Mascard. *de Probat. in Proem. qu. 8.* Berlich. *P. 1. Conclus. 47. in pr.* Brunn. *ad d. l. 8. §. 1.* Quo sèsu verù est, quod sentètia fin. reg. nō transeat in rem judicatã, si per ocularem inspectionē aliud probari possit.

possit. Dn. Brunn. *d. l. (3.)* Quod possit repeti petentis sumtibus. Christianæ *ad Stat. Mechlin. Tit. 14. §. 2. (4.)* Quod facta inspectione oculari non statim sententia ferenda, sed Rotulus prius partibus communicandus sit, quæ desuper audiendæ sunt, ne sententia nullitate laboret. Brunn, *ad d. l. n. 9.* Admittuntur etiam ad probationem finium testes de auditione. *l. 28. ff. de Probat. l. 8. §. 9. ff. de aqu. plu. arc. Mynsing. c. 6. Observ. 26. n. 3. Wissenb. ad ff. tit. fin. reg. th. 6.* Per libros quoque censuales (*Steurbücher*) *l. 10. ff. de Probat.* probantur fines; In his enim exponuntur fundorum duo confines. *l. 4. ff. d. Censib.* Item per alia instrumenta antiqua, ut jamjam dictum. Vid. Respons. Coll. Jurid. Jenens. quod est apud Dn. Richter. *P. 3. Decis. 112. n. 5.* ibi. Zur Probation aber die allbereit angeführte antiquitas und correspondens beyder documentorum gnugsam &c.

Th. X. Agitur in hoc judicio non tantum, ut finium distinctio ritè fiat, & confusi rectè renoventur. *l. 4. pr. fin. reg.* Sed interesse etiam, fines non fuisse confusos, mutatos vel exaratos vindicamus. *l. 4. §. 1. ff. eod.* Quod interesse in damni in finibus siue dolò siue culpâ latâ & levi dati reparatione consistere existimamus cum Magnif. Dn. Struv. *alleg. Exerc. th. 58.* Et cum quævis utilitas percepta restituenda sit, *per l. 4. §. 1. ff. h. r.* vindicandi etiam hic erunt fructus, illi scil. quos post litem contestatam possessor loci controversi percepit, antea autem b. f. perceptos & consumptos lucratur possessor, non aliter ac in R. V. Brunn. *ad l. 4. cit. tit. num. 3.* exstantes tamen restituit. Dn. Struv. *d. Exerc. th. 58. Wissenb. ad h. r. num. 6.*

Th. XI. Quod si verò contingat, ut vel per universum vel pro parte lis hæc de finib. propter dubia tam in possessione quam in proprietate probanda jura vel etiam ob aliam interuenientem incommoditatem, obscura sit, tunc iudici, non obstanti.

obstante quod hæc actio b. f. non sit, utpote quæ non ex civili b. f. conventionem sed ex delicto aut facto unius aut jure in re, ut vindicatio, cui cohæret, oritur. Welenb. *ad h. t. fin. reg. num. 7.* permittitur, aliis finibus evidentioribus agros distingvere, quod fit per adjudicationem & condemnationem. *l. 2. §. 1. eod. tit. Add. pen. Instit. d. Offic. jud.*

Th. XII. Tollitur hæc actio præscriptione 30. annorum, quod speciale quid est in hoc judicio. *l. fin. C. d. t. Sichard. ind. l. fin.* Quod tamen non ita intelligendum est, quasi possessores agrorum, postquam confines agros per 30. annos possederint, non possint amplius hanc actionem instituere, sed quod de mutatis terminis, postquam 30. anni à mutatione præterlapsi sunt, non possint agere. Brunn. *ad l. 8. §. 1. fin. reg. num. 13.* Dn. Struv. *d. Exerc. th. 60.* Nec quicquam obstant *l. pen. C. fin. reg.* de qua jam in anteced. dictum. *Ad l. 2. §. 6. pro Em. l. 7. §. 1. eod.* respondet Dn. Hahn. *ad Welenb. num. 2. sub fin.* quod non loquantur de præscriptione actionis fin. reg. sed de longi temporis possessione, qua fines acquiri possunt, accedente b. f. & justo titulô.

Th. XIII. De Conditione ex *l. 4. C. fin. reg.* breviter hoc tenendum, quod, si quis finium regundorum agens, propria autoritate post L. C. ante sententiam latam, aliquid de fundo vicini invaserit, si justam habeat actionem, ea cadat, per *l. 13. ff. Quod met. causa.* si injustam, partem occupatam non tantum, sed tantundem etiam de suo restituere debet. Ratio hæc in textu assignatur: Quò magis unusquisque suo contentus rem non expetat juris alieni. Atque ita est remedium aliquod recuperandæ possessionis, magnamque cum *l. Si quis. 7. C. unde Vi. & l. 13. ff. quod met. caus. habet* affinitatem. In eo tamen à *d. l. si quis 7.* differt, quod non nisi in immobilibus horumque finibus locum habeat, & quidè si quis invaserit rem post lit. contestatâ, ut ex *Gloss. hic* colligunt Interpretes.

Th. XIV. Actio autem de termino moto modum coer-
cendi terminos fin. regund. causa positos malitiosè propel-
lentes vel quovis aliò modò turbantes prodit. Quod si jus
divinum respiciamus deprehendimus, quod Deus gravissi-
mè advertat in eos, qui terminos movent. Hinc *Deut. cap.*
19. vers. 14. & c. 17. v. 16. dicitur: *Maledictus est qui trans-*
fert terminos proximi sui. & dicat omnis populus, Amen.
Leges vero Civiles variè puniunt hoc delictum. Caj. Julius
Cæsar, leg. Agrar. hoc delictum mitius aliquanto punivit
& ob terminos dolò malò ejectos vel loco motos 50. auro-
s in publicum dari iussit. *l. 2. pr. ff. de Term. mot.* Div. Ha-
prian. poenam magis pro conditione personæ & mente faci-
entis statuit; Splendidiores enim personæ si fuerint, quæ
convincuntur, ad tempus, si quidem seniores sint, in recisi-
us, si juveniores, in longius relegantur; Quod si verò alii
fuerint, castigantur & ad opus biennio dantur; Si deniq; per
ignorantiam aut fortuitò lapides furati sunt, sufficet eos ver-
beribus decidere, ut habetur *in d. l. 2. ff. de term. mot.*

Th. XV. Adhuc lenius puniri videntur terminorum
violatores de Jur. Saxon. quod poenâ 30. *solidorum.* delin-
quentes coercet. *Landr. l. 2. Art. 28.* in verbis: *Fischet er*
aber/ etc. & in verbis: Hauet er aber Holz abe/ das gesezet ist/
oder tragende Bäume/ oder bricht einem sein Obst abe/ oder
hauet Nahlbaume abe /oder grâbet Steine aus/so zu Mark/
Steinen gesezet sind/ ER muß 30. Schilling zur Buselgeben.
Solidus autem hic non significat aureum Ungaricum, sed
nummos sedecim. *Vid. Constit. Elect. Aug. 37. p. IV.* Ve-
rum putamus hanc poenâ illos tantum coerceri, qui per igno-
rantiam lapides vel terminos finales amovent, juxta Car-
pzoV. *Juris pr. Forens. p. IV. Const. 37. defn. 10.* Quare etiam
hodiè hanc poenam in foro Saxon. non practicari, idem te-
statur, *CarpzoV. Prax. Crim. p. 2. Qu. 83. num. 70.* Siqui-
dem

dem hodie, qui scienter & dolose fines infestant, juxta illud
jus gravius puniuntur, & propterea poenâ arbitrariâ, carce-
ris, pecuniariâ, vel relegatione etiam imprimis si termini
fuerint publici & territoriales, affici solent. Magnif. Dn.
Stru. *Exerc. XLVIII. th. 110.* Quinimo fustigatione etiam,
quemadmodum Lipsienses & Jenenses respondisse, testatur
prælaudat Dn. Carpzov. *loc. alleg. ibi*: Und es möchte die-
ses Falsch die Verbrechen so groß seyn / als wenn einer Land-
Grängen wissentlich und ärgerlicher Weise verrücket / und
in dergleichen Fällen / daß der Verbrecher mit Staupenschläs-
gen könnte gestraffet werden etc. Sic etiam Scabios Lipsien-
ses Mens. Nov. anno 1628. pronunciaße iterum testis est.
Dn. Carpzov. *d. l.* Do der Verbrecher geständig / oder wie
recht / überführet würde / daß er die Gräng- Seine Gewaltsa-
mer Weise ausgraben und wegführen lassen / und keine Un-
wissenheit oder Entschuldigung vorwenden möchte / so würde
er solchen seinen Verbrechen wegen willkührlich entweder mit
Verweisung auff eine Zeitlang eurer Gerichte / oder eine zim-
liche Geld-Buße / seinem Vermögen nach / in Straffe genom-
men / B. R. B.

Th. XVI. Secundum *Ordin. Crimin. Carol. V. Artic. 114.*
Is, qui dolo terminos locô movit, mutavit, effodit, aut
transposuit, poenâ corporis afflictivâ coercetur: Per quam
poenam corporis afflictivam, cum Dn. Hahn, ad Wesenb.
intelligimus Leibes Straffe / secus ac Stephani, qui ad *d. ar-*
sic. 114. per Leibes Straffe explicat. Neque *l. 1. 2. & s. fin.*
ff. d. Term. mot. l. 1. C. de accusat. Stephani sententiam pro-
bant. Quin & Vigel, ad *Constit. Carol. c. 10. reg. 13.* poenam
termini moti non capitalem, sed arbitrariâ h. e. carceris mul-
tae, relegationis & quandoq; fustigationis esse asserit. Vide-
tur verò Stephani cum Wesenbecio facere, qui poenam cor-
poris afflictivam capitalem esse statuit. Vid. Dn. Hahn.

ad Wesenb. d. pen. num. 2. ubi ambiguitatem poenæ capitalis
evoluit.

Th. XVII. Denique quaeritur an iudiciò finium pulsatus
infamis fiat? Resp. Distinctio adhibenda erit inter actionem
finium regund, & inter iudicium de termino moto. Finium
quidem regundor, actio infamiam non importat, maximè
tamen actio de termino moto. Generaliter enim omnes pu-
blicorum iudiciorum accusationes infamiam irrogant con-
demnatis. *l. 1. ff. d. his qui not. infam.* quod non solum in de-
lictis atrocioribus, sed & in aliis ac in termino moto, modo
propter dolum quis condemnatur, obtinet. Quare Oeting.
de jur. & Controv. Limit. lib. 2. c. 8. n. 27. sequentia eaque
notabilia tradit verba: *Der ist für einen schlechten Bieders
man zu halten / der eines andern Markungen vorseßlich zu
verändern / und sein Gut zu verweitem / sich freventlich an-
masset.* Add. Carpz. *p. III. pr. Crim. qu. 36. num. 46. & seq.*
ubi fusius monstrat, ex quibus delictis quis fiat infamis vel
non. Et hæc sunt B. L. quæ pro temporis & instituti ratione
ingenii nostri exilitas de hac materia adferre potuit, quæ ut
condidè interpreteris, officiosæ rogitò. Potuissent plura
quidem, & fortasse etiam debuissent: ut de Officio Agri-
mensorum, de Confinatione, & quæ alia huic materiæ affi-
nia sunt, addi; Verùm pro latiori discussione hujus mate-
riæ jungatur non inelegans Tractatus Oeting. *de jur. &
Controvers. limit.* Interim esto hic finium no-
strorum Finis, qui fuit principium,
Deus, cui

SOLI GLORIA.

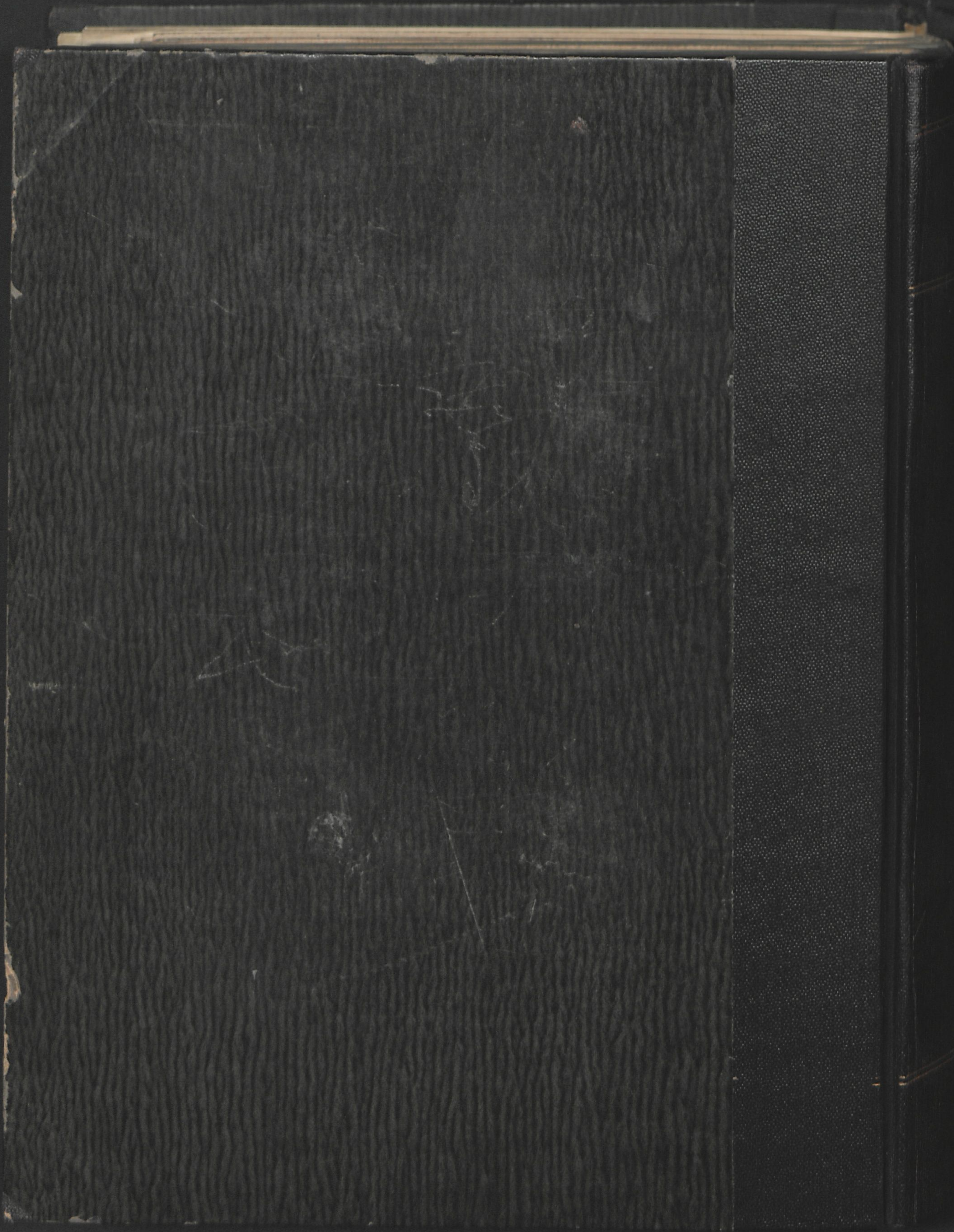
ULB Halle 3
003 358 763

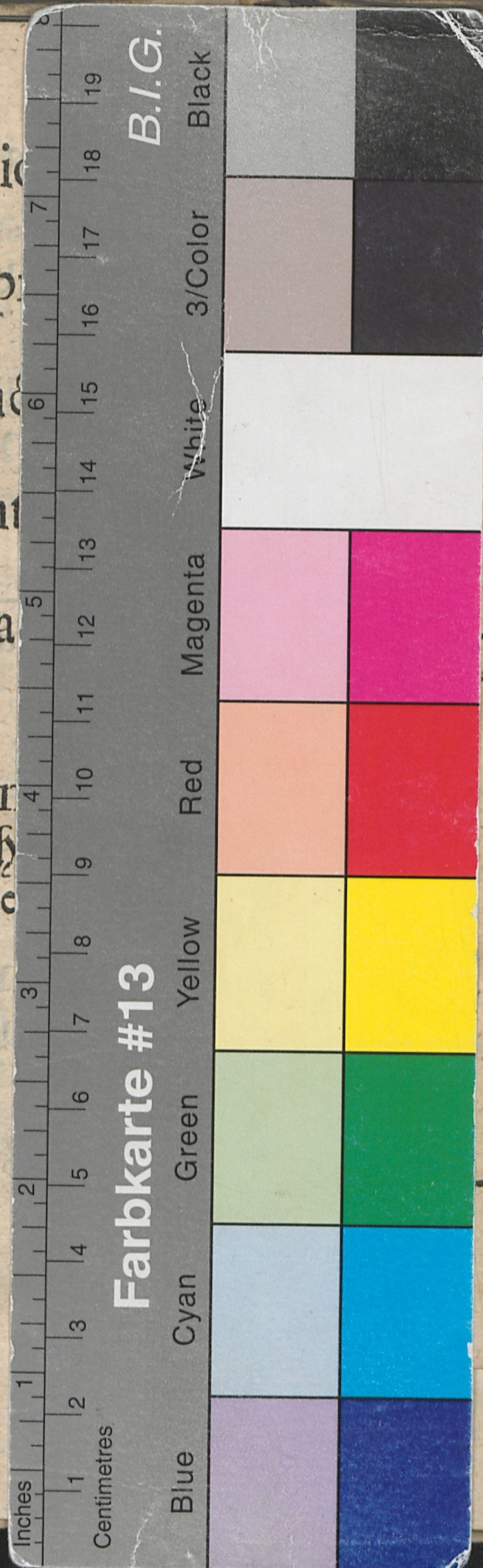

(f) Sb.

WMA

AUSPICE SUMMO NUMINE.
 ET
 MAGNIFICO ICTORUM ORDINE
 PERMITTENTE,
 IRA FINIUM

~~1673~~
 1673/14^a
 128 17

Die
Brantz Rechte /
 PRÆSIDE
Viro Nobilissimo & Consultissimo,
 N. HEINRICO Ginck /
 J. U. D. & P. P.
 Præceptore suo omni honoris cultu
 æternum devenerando,
 In
 Perillustri propter Salam Academia
Publice Eruditorum Censura
submittit
 Johannes Ernestus Hafe /
 Neoburgico-Luneburg.
 AUTOR.
 In Auditorio Ictorum.

1673

J E N Æ,
 Literis Samuelis Adolphi Mülleri, Anno 1677.

26

6

